

УРОК

«Викоріненні»

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ:

Учні освітніх закладів 9–11 клас (14-17 років)

КІЛЬКІСТЬ УЧАСНИКІВ:

Навчальний клас – 20-30 учнів

ТРИВАЛІСТЬ:

45 – 60 хв.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Права дитини, Конвенція про права дитини, дитинство, діти в умовах війни, порушення прав.

ЦІЛІ:

- Ознайомити з історичними подіями та контекстами, пов'язаними з викраденням дітей – расова політика, Лебенсборн, освіта для дітей фольксдойче на окупованих територіях.
- Створити освітнє поле для роздумів та власних висновків про наслідки політики Третього Рейху щодо дітей.
- Поглибити знання та розуміння окремих норм Конвенції про права дитини, Загальної декларації прав людини
- Провести паралелі зі становищем дітей в Україні у 2022 році, водночас аналізуючи відмінності.

Огляд:

Впродовж заняття учні через інтерактивну діяльність (робота в групах, обговорення та ін.) опрацюють ряд історичних документів та норм міжнародного права, обговорять хибність та антигуманність расової ідеології та політики, на основі отриманих знань зможуть сформулювати власне ставлення до них та важливість захисту прав.

ПЕРЕДУМОВИ ТА КОНТЕКСТ:

Учні мають попередні елементарні знання про Другу світову війну (учні 10 та 11 класів знають про Другу світову війну з програмового матеріалу, знайомі з поняттям прав людини та прав дитини з курсів громадянської освіти та правознавства)

ПІДГОТОВКА:

Прочитайте історичне дослідження в рамках проекту «Викорінені. Історії викрадених дітей під час Другої світової війни»

МАТЕРІАЛИ:

- Проектор, ноутбук та презентація
- Аркуші паперу/зошити та ручки, стікери, які можна клеїти

ПЛАН АКТИВНОСТЕЙ:

- Міні лекції
- Робота з історичними документами
- Робота з персональними історіями
- Опрацювання окремих статей Конвенції про права дитини у співставленні з історичними матеріалами, що стосуються теми
- Творчі завдання

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДСУМКУ:

- Особисті долі та трагедії людей
- Расизм та расова політика
- Значення міжнародного права у захисті прав дитини

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ:

- Можливість застосувати діяльність в інших контекстах
- Зв'язок з окремими темами курсів: громадянська освіта, правознавство, історія Другої світової війни

1. Вступ

На початку заняття нагадайте учням про Конвенцію про права дитини, яка була прийнята 20 листопада 1989 року та ратифікована Україною в 1991 році. Запитайте, що присутні знають про цей документ. За потреби нагадайте, що норми міжнародного права, якими є Конвенція, є юридичними нормами вищого порядку. Після її ратифікації, Конвенція є частиною українського законодавства і, відповідно, покладає на державу обов'язок гарантувати права та свободи усім дітям на території держави. Україна періодично звітується перед ООН про її дотримання та виконання.

Презентуйте текст Конвенції ООН про права дитини:

Дитина має право на збереження своєї індивідуальності і громадянства.

Стаття 8

Дитина має право на ім'я і набуття громадянства, а також право знати своїх батьків і право на їх піклування.

Стаття 7

Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.

Стаття 16

Обговорення:

- Як ви розумієте ці права? Як вони можуть бути реалізовані?
- **Що та хто впливають на формування нашої індивідуальності?**
- Яку роль відіграє сім'я у становленні нашої індивідуальності?

КРОК 1

Готуємось до показу відео. Перед показом даємо завдання учням – виписати собі ключові слова.

Відео 1.

https://www.tiktok.com/@tolerspace/video/7109156278680702214?_t=8UKe0XIVFNm&_r=1

Запитання:

- Що ви виписали?
- На вашу думку, що таке «расово цінні діти»? Що ви чули про расову теорію?

КРОК 2

Обговорення:

- Навіщо було викрадати дітей?

Готуємось до показу відео. Перед показом даємо завдання учням – виписати собі ключові слова.

Відео 2.

https://www.tiktok.com/@tolerspace/video/7110200455367642374?_t=8UKe2VFS8TI&_r=1

Обговорення:

- Що ви записали?
- Який аспект здався вам найдивніший?

КРОК 3**Що відбувалось після викрадення?**

Готуємось до показу відео. Перед показом даємо завдання учням – вписати собі ключові слова.

Відео 3.

https://www.tiktok.com/@tolerspace/video/7109456520882015494?_t=8UKe6UWsDa9&_r=1

Обговорення:

- Які слова ви вписали?
- Як могли почувати себе діти там?
- На вашу думку, як Олександр Літау дізнався, що він з України?
- Чому він вирішив розповісти свою історію пресі?

КРОК 4**Український контекст.**

Вчитель розповідає коротко про план Гімлера та про колонії на території України. Показує мапу у презентації.

Готуємось до показу відео. Перед показом даємо завдання учням – вписати собі ключові слова.

Відео 4.

https://www.tiktok.com/@tolerspace/video/7112864587879304453?_t=8UKe7vFOwx3&_r=1

Обговорення:

- Які ключові слова записали?
- Хто такі фольксдойче?
- Чому мати Буссе записала його у фольксдойче?

КРОК 5**Сучасні часи.**

Вчитель зачитує статтю (основні моменти)

<https://zmina.info/news/rosijski-okupanty-vykraly-ponal-5000-ukrayinskyh-ditej-do-domu-vdalosya-povernuty-menshe-1/>

План завдань та запитань для учасників:

- 1.) Учні записати на стікерах свої запитання та ідеї про те, хто і як може діяти в цих ситуаціях.
- 2.) Наклеїти їх на ватман, дошку або стіну. Вчитель озвучує деякі запитання та ідеї.
- 3.) Запитати в учнів що вони відчували протягом сьогоднішнього уроку (діапазон почуттів).
- 4.) Запитати в учнів, як покращилось становище дітей зараз (повертаємось до конвенції).

Автори: Ульяна Устінова та Олександр Войтенко, ГО «Київський освітній центр «Простір толерантності» <https://tolerspace.org.ua>

Проект: «Uprooted. Викорінені. Історії викрадених дітей під час Другої світової війни», www.uprootedchildren.eu

© ГО «Київський освітній центр «Простір толерантності» 2022

Усі матеріали можна використовувати в некомерційних освітніх цілях. Просимо вказувати авторство.